

NAE IONESCU

FENOMENUL LEGIONAR

Voiesc să spun că nu
există în natură *pacea*.
Nu există decât o singură
realitate, crudă și superbă:
RĂZBOIUL.
Neamurile care înțeleg acest
adevăr trăiesc.
Celelalte pier.

Cu o introducere
de Constantin
Papanace

NAEÎONESCU

FENOMENUL LEGIONAR

Cu o introducere
de
CONSTANTIN PAPANACE

ANTET

Redactor: Alexandru Iliescu
Tehnoredactare: Antonia Cristescu
Coperta: Vladimir Teodor

ISBN: 973-820346-5

Lucrarea reproduce textul apărut la editura „Ărmatolii”
sub îngrijirea domnului Constantin Papanace

Tiparul a fost executat de tipografia
ANIEPRESS
Filipeștii de T rg, Prahova
Str. Max Heberlin nr. 677

CUVÂNT INTRODUCȚIV

În acest volum se reproduc patru conferințe ținute de profesorul Nae Ionescu în luna mai 1938, în fața legionarilor, pe când se găsea internat în lagărul de la Miercurea Ciucului. Aceste conferințe au fost publicate în „Buletinul informativ” (nr. 2-34-5, august-septembrie 1940), ce apărea săptămânal la Berlin, pentru uzul intern al legionarilor refugiați în Germania, în primul exil.

Într-o notă preliminară, făcută de redacția buletinului, se precizau următoarele: „Sub acest titlu („Fenomenul legionar”), profesorul Nae Ionescu, pe când se afla în lagăr, a ținut în primăvara anului 1938 o serie de conferințe legionarilor închiși. Vor fi reproduse succesiv, în acest buletin, după notele luate de un auditor. Conferințele nefiind stenografiate, ele trebuie considerate mai mult ca niște rezumate”.

Auditorul care a luat notele nu a fost menționat atunci. El era răposatul preot Ștefan Palaghiță, care ne-a dat asigurarea că gândurile exprimate de ilustrul conferențiar au fost notate fidel, aproape cuvânt cu cuvânt, și că, după fiecare conferință, își confruntase însemnările cu notele altor camarazi, spre a completa eventualele omisiuni.

La sfârșitul volumului reproducem cuvintele comemorative ce le-am rostit în ziua de 24 martie 1940 în fața camarazilor strânși la casa de Amalienhof (Berlin) cu ocazia morții lui Nae Ionescu, subliniind semnificația jertfei sale.

*

Din citirea conferințelor reproduse, se poate observa clar factura gândirii lui Nae Ionescu cu dialectica ei ca racteristică. Totuși, uneori, parcă se simte o contracție bruscă în cursivitatea gândirii, determinată, probabil, de vreo lacună în notarea cuvintelor rostite de conferențiar. Pe de altă parte, trebuie ținut seama că, în timpul când conversa sau rostea o conferință, pe lângă dialectica lui îndrăcită, Nae Ionescu degaja și o vrajă specifică, ce capta pe auditor. Spre deosebire de alți conferențieri, care obișnuiesc să citească sau să recite un text elaborat cu multă trudă Nae Ionescu gândea pe loc. Prin aceasta nu numai că antrena pe auditor în procesul de gândire, dar îl făcea să guste și deliciul ei, așa cum se simte aroma pâinii calde abia ieșită din cuptor. De aceea, dacă în rândurile redate, dialectica lui specifică rămâne adânc impregnată, vraja conferențiarului însă, lipsește. Și aceasta face ca textul să apară mai schematic.

Trebuie să menționăm că profesorul Nae Ionescu a ținut mai multe conferințe în legătură cu „Fenomenul legionar”, în „Buletinul informativ”, însă, nu s-au publicat decât acestea patru pe care le reproducem, întrucât, cu nr. 7 din 13 septembrie 1940, când a avut loc repatrierea legionarilor refugiați, buletinul și-a încetat apariția.

De aceea, în conferințele ce le reproducem, se tratează mai mult problemele generale, menite însă a servi ca baza la explicarea fenomenului legionar propriu-zis. Notele de la conferințele succesive nu le-am avut la îndemână.

Nu știm dacă profesorul Nae Ionescu și-a dezvoltat aceste idei și în alte conferințe sau scrieri de-ale dânsului. În situația de acum n-am avut posibilitatea să verifi-

cam, fiindcă nu avem la dispoziție toate articolele, conferințele sau lucrările lui. Problema ar putea fi lămurită de către aceia care sunt mai la curent cu activitatea profesională sau publicistică a ilustrului gânditor. Oricum, ideile expuse în paginile ce urmează ar putea servi, în mare parte, ca bază pentru o doctrină legionară, sistematizată. Trebuie să relevăm, însă, că sunt și câteva idei care n-ar concorda cu linia Căpitanului. Pe una dintre acestea am vrea să o relevăm în mod deosebit, fiindcă *se exalta spiritul imperialist*

„Caracterul națiunii - spune Nae Ionescu - e ofensiv și imperialist prin excelență, adică un organism care nu poate trăi decât în expansiune, viață, dinamism. S-ar putea obiecta: care e poziția față de alte neamuri? Ireducibilitatea nației.

a) Nu mă interesează pe mine, națiune vie, în ofensivă, ci pe ele, Să se aranjeze ele, cum pot, cu mine.

b) Noi trăim în istorie, unde este păcat, veșnică luptă, unde trebuie să ne cucerim dreptul la existență, prin vrednicia noastră. (Dacă nu există dreptul de existență, am fi în acest caz îngeri, și nu sub păcat și în istorie!)

Aici este adevărata înțelegere a lumii în istorie. Apune altfel problema este o dobitocie, cei ce o susțin sunt sau proști, sau imbecili. Prin urmare, cel care vrea să-1 realizeze pe Dumnezeu nu o va face decât cucerind în afară, strângând de gât pe altul, deci națiunea e dinamică, este viață ofensivă și imperialistă. Nu există, altfel zis, cuminenție și defensivă în naționalism, căci neamurile care se pun pe o astfel de temă, poziție, cad în robie..." (Conferința a IV-a, pag. 31).

Această idee a luptei necruțătoare o găsim exprimată de Căpitan în niște rânduri trimise Congresului Studen-

țese ținut la Berlin, în toamna anului 1930. Scria atunci Căpitanul:

„Respingeți cu îndărătnicie toate falsele teorii ale falșilor apostoli umanitariști și pacifiști, care tind să vă dezarmeze sufletește. Nu uitați că dreptul este o proprietate care se sprijină pe forță. În lume oamenii se luptă. Din adâncul mării și până în înălțimile văzduhului, nu-i decât o luptă în care animalele se devorează unele pe altele. În lumea plantelor, în natură, în păduri și pe câmpii, acolo unde oamenii se duc să guste pacea, nu este în realitate decât o luptă surdă și necruțătoare pentru viață. Voiesc să spun că nu există în natură „pacea” pe care o cântă toți poeții și literații, nu există decât o singura realitate, mare, crudă, superbă: RĂZBOIUL Neamurile care înțeleg acest adevăr trăiesc. Celelalte pier. Românii, înconjurați pretutindeni de vrăjmași cu poftă mari și invadați înăuntru de dușmani care îi slăbesc și le macină sistematic puterile de rezistență și de viață, nu vor putea rezista în viitor *decât dacă vor înțelege că pe pământul lor trebuie să crească soldații ca brazii în pădure*. De la acest adevăr fundamental și în această direcție spirituală trebuie să pornească întreaga noastră activitate. Viața acestei Patrii milenare va fi asigurată...” (Circ, pag. 14)

În „Pentru legionari”, șase ani mai târziu, Căpitanul, fără a renunța la principiul luptei naționale active, îi dă, totuși, o mai mare viziune creștină, care formează partea cea mai originală și patetică a doctrinei legionare.

„Țelul final al Neamului - scrie el - este viața? Dacă este viața, atunci nu interesează mijloacele pe care neamurile le întrebuintează spre a și-o asigura. Toate sunt bune, chiar și cele mai rele. Se pune deci problema: După ce se conduc națiunile în raport cu alte națiuni? După legea peștilor din mare sau a fiarelor din pădure? Țelul final nu este viața. Ci învierea. învierea neamurilor în

numele Mântuitorului Iisus Hristos. Creația, cultura nu-s decât un mijloc, nu un scop, cum s-a crezut, pentru a obține această înviere. Este rodul pe care Dumnezeu l-a sădit în Neamul nostru, de care trebuie să răspundem. Va veni o vreme când toate neamurile pământului vor învia, cu toți morții și cu toți regii și împărații lor. Având fiecare neam locul său înaintea tronului lui Dumnezeu. Acest *moment final*, „învierea din morți”, este țelul cel mai înalt și mai sublim către care se poate înălța un neam.”

În lumina citatului de mai sus, teoria imperialismului și a expansionismului, de esență *amorală*, vine în vădită contradicție cu linia creștină adoptată de Căpitan pentru Mișcarea Legionară.

Fără îndoială, mai mult ca oricare, Nae Ionescu trebuie să fi observat această disonanță. Ar fi extrem de interesant de știut ce anume explicații a găsit el pentru a rămâne nu numai atașat de Mișcarea Legionară, dar și pentru a mărturisi o nestrămutată încredere în destinul legionar. Încă din 1936, probabil după apariția cărții „Pentru legionari”, mărturisea unui discipol al său: „A crede că o dată cu dispariția lui Corneliu Codreanu se va năruși și opera lui, ar însemna să ne facem o slabă idee despre adâncimea acestei opere. Minunea pe care a făcut-o Corneliu Codreanu e așa de mare, că de-acum îl depășește și pe el”.¹

Poate Nae Ionescu să fi dat această explicație în conferințele despre „fenomenul legionar” ce au urmat și care, din cauza încetării apariției „Buletinului informativ”, nu s-au mai publicat. De aceea, înainte de a recurge la alte scrieri ale lui, vom căuta chiar în conținutul con-

1. Vezi „Legea”, anul II, nr. 3 - 4, iunie-iulie 1957, G. Racoveanu: „Nae Ionescu. Fapte și cuvinte. Inedit”. Și „Orientări”, nr. 13, octombrie 1958.

ferințelor reproduse elemente care ar putea schița puntea de apropiere a acestor două concepții deosebite.

„Naționalismul secolului al XX-lea - spune Nae Ionescu în a IV-a sa conferință - pleacă de la popor, trece la popor pentru a ajunge la Dumnezeu. Cuvântul lui Hristos este unul în cer, pe linia perfecțiunii, dar noi, oamenii care trăim în istorie, îl înțelegem deosebit, deci relativ, după rațiunea din care facem parte, altfel am fi îngeri. Așadar, fiecare om trăiește cuvântul lui Dumnezeu în felul său, conform cu colectivitatea supremă absolută, în istorie, care este națiunea. În lumea răsăriteană există un simț mai dezvoltat al realității, fapt care ne deosebește de Apus, unde domină simțul generalității, al abstracțiunii. Deci aici, în Răsărit, există deja nuanțe în trăirea lui Dumnezeu. Dacă nația realizează pe Dumnezeu pe pământ, pe mine nu mă interesează decât Dumnezeu pe care-l trăiesc eu și nu ungurii, francezii etc. În Napoli aproape fiecare stradă are Madona ei, ceva al străzii; aceasta înseamnă necesitatea localizării, individualizării, naționalizării lui Dumnezeu. Deci, eu sunt dator lui Dumnezeu numai în nația mea. Or, cum nația este cel mai important cerc colectiv în care trăiește omul în istorie, eu n-am decât un singur tribut de plătit în viață, față de Dumnezeu: prin nație. Dacă Dumnezeu nu este numai Dumnezeu meu, dacă nu este un Dumnezeu singular, ci este și al ungarilor, francezilor etc, atunci eu n-aș mai fi român și n-aș mai putea plăti lui Dumnezeu tributul meu prin nația mea.”

Ideea relativității în „veac”, adică în istorie, la care se referă Nae Ionescu la începutul paragrafului citat mai sus, este subliniată și de Căpitan.

„Facem o mare deosebire - scrie el - între linia pe care mergem noi și linia Bisericii Creștine” („Pentru legionari”, pag. 393). „Linia istorică este una: aceea pe care o

trăim noi. Căci noi trăim în veac. Linia Bisericii este cu mult deasupra noastră. Către ea tindem, dar nu realizăm decât puțin. Pentru că trăim sub condamnare și sub piatra de moară a păcatelor noastre, a lumii și a moși-strămoșilor noștri. Recunoaștem că suntem păcătoși: aceasta este atitudinea legionară față de Biserică" (pag. 109).

Și totuși, acel „puțin” care se realizează „în veac” din năzuința creștină pentru „învierea neamului”, este foarte mult dacă se compară cu tendința generală dominantă în societatea contemporană de a se comporta, exaltând legea junglei, a „peștilor din mare sau a fiarelor din pădure”. Specifica omenie românească arată că năzuința creștină de a depăși legea junglei este apanajul întregului popor român. Poate și el a realizat „puțin” în cursul zbuciumatei sale istorii, dar n-a păcătuit ca alte popoare, „strângând de gât pe altul”.

Desigur, pentru cei care au cultul păgân al forței materiale cu sete de putere și tendințe de dominație imperialistă, această năzuință creștină ar părea ca o mare deficiență. Căpitanul însă o considera ca un titlu de noblețe istorică a poporului român. Pe această linie orienta el școala legionară, menită, după vindecarea metehnelor imprimate de dominația fanariotă și potențarea virtuților, „să dea țării acesteia *un mare tip de român*. Poate să iasă din ea ceva mare, cum n-a mai fost, care să frângă în două întreaga noastră istorie și să pună temeliile începutului unei alte istorii românești, la care acest popor are dreptul, datorită suferințelor și răbdării îui milenare, precum și curățeniei și *nohlepi sale sufletești, căci este, poate, singurul popor din lume care, în toata istoria sa, n-a cunoscut păcatul înrobirii, încălcării sau nedreptății altor popoare*” („Pentru legionari”, pag. 287).

Desigur, și această năzuință va părea celor îmbibați de concepția amoralismului în politică drept ceva nerealist,

dacă nu chiar utopic. Dar și aceștia trebuie să țină seamă că marile avânturi sau salturi în istorie n-au pornit din tehnica excesivă a calculelor dozate în specularea forțelor constituite sau a pasiunilor umane, ci din aspirația spre înalte idealuri, uneori adevărate utopii. În fiecare om există această tendință de evadare, întreținută de atavica nostalgie a paradisiului pierdut. Numai asemenea tendințe pot desfunda marile zăcăminte de energie morală, care stagnează în adâncul oamenilor sau al colectivităților umane.

Poporul român, sufocat de o „pătură suprapusă”, decrepită, sediment al unei mixturi eterogene și nesănătoase, simte adânc nevoia erupției spre culmi tot mai înalte și senine. Și aceste culmi i le-a indicat Căpitanul prin Mișcarea sa inspirată de cea mai autentică și sănătoasă tradiție românească. Oricum, atitudinea de toleranță rezultă în mod firesc ca o expresie a dimensiunii creștine a Mișcării, produs al unui popor care, cum arată întreaga lui istorie, totdeauna a fost cu „frica lui Dumnezeu”.

Românii, care s-au apărat cu înverșunare când au fost atacați, au repudiat organic cultul păgân al forței de „a strânge de gât alte popoare”, spre a se afirma în istorie. De această atitudine constantă a ținut seamă Căpitanul când a formulat principiile doctrinei sale: dacă în „lupta necruțătoare pentru viață... spre a putea rezista în viitor, trebuie ca pe pământul lor să crească soldații ca brazii în pădure”, pentru a valorifica „talentul pe care Dumnezeu l-a sădit în neamul nostru”, trebuie ca „telul final al neamului să fie *învierea*. *învierea* neamurilor în numele Mântuitorului Iisus Hristos”.

În această perspectivă integrală se împacă atât spiritul combativ eroic preconizat pentru *apărare*, în „lupta necruțătoare” din această viață, cât și lupta sfântă cu păcatul, pentru „înviere din morți”, acest moment final, țelul cel mai înalt și mai sublim către care se poate înălța

un neam". Prin acești doi poli, primul situat pe pământ, în clocotul vieții acestei lumi și secundul transpus în cer, în lumea cealaltă, trece axa verticală a doctrinei legionare fixată de Căpitan.

Dar, pe lângă această explicație de ordin oarecum idealist-transcedentaț, mai există și o justificare de ordin strict conjunctural!. Privind problema raporturilor între popoare printr-o prismă românească strict politică, adică a „trăirii în veac", vedem că concepția Căpitanului apare mult mai *oportuna și mai realistă* decât cea etalată de *realiștii care VOT* să justifice cultul forței. Teoria amoraliității în politica națională și, mai ales, internațională ar avea interes să o propage popoare mari (în sens de numeroase) ca rușii, germanii, americanii, chinezii etc. Dar ar fi o mare imprudență, ca să nu spunem negliobie, dacă ea ar fi etalată și justificată de popoare mijlocii sau mici. Căci s-ar oferi în mod stupid *alibiul* pentru hrăpăreții lor vecini! Popoarele mici nu pot concura într-un climat politic dominat de concepția luptei amorale. Însăși existența lor fizică este permanent amenințată. De aceea, ele au interes să propovăduiască toleranța între indivizi sau popoare. Și să fie adepți [ale] acestei doctrine, dacă la baza ei stă o concepție creștină sinceră și nu calcule interesate „ale falșilor apostoli umanitariști și pacifiști, care tind să dezarmeze sufletește", pentru a putea mai ușor să-și întindă stăpânirea lor spoliatoare și asupraitoare.

Cât privește *Afirmarea în istorie*, ea trebuie căutată pe alt teren, în afara forței materiale.

Cum am arătat și cu alt prilej¹, toate frământările distructive ale omenirii provin din faptul că este predominantă concepția *demoniacă*, cu arzătoarea ei sete de stă-

1. A se vedea în „Orientări" notele: „Afirmarea în istorie", nr. 25, octombrie 1959 și „Făuritorii de istorie", nr. 60, septembrie 1962.

pânire. Poporul român n-a fost turmentat de aceasta pasiune și mulți au considerat acest lucru ca o deficiență națională. Dar afirmarea în istorie nu poate avea numai acest aspect, oarecum material, erupt din stratul primitiv al sufletului uman. Elementul spiritual va trebui într-o zi să fie mai mult apreciat. În această perspectivă poate tocmai absența în manifestări a elementului demoniac amintit care, cum am spus, după concepția actuală, este considerat ca o *deficiență*, să constituie mâine, într-o societate mai evoluată și cu adevărat civilizată în sens creștin, un *mare merit*

Căpitanul a intuit acest adevăr de bază când legitimează afirmarea masivă în istorie a Neamului românesc, invocând marea lui *omenie*. Această concepție afirmată într-o lume abrutizată de materialism și sete de dominare (prepotență), constituie un „*mare moment de iluminatie*” pe care însă mulți nu-l înțeleg. Ea însă, pe lângă înălțimea morală, este pătrunsă și de un lucid realism politic: noi, românii, ca popor mic, avem *interesul ca legile junglei*, care domină astăzi raporturile între popoare, să fie înlocuite și *în fapt, cu legea creștină*. Încercarea popoarelor mici sau mijlocii de a concura pe tărâmul forței materiale le-ar pune în postura ridicolă a broaștei umflate din fabulă. Prin concepția Căpitanului se pot tămădui și acele complexe de inferioritate, cu nimic justificate, ce se observă la unii cărturari români, care cred că Neamul românesc a fost mai mult *un obiect decât subiect de istorie*. O dovadă s-a avut cu excentricul scriitor Emil Cioran, adânc chinuit de un asemenea complex de inferioritate. Când a reflectat mai adânc însă, s-a dezmeticit și a mărturisit

„Il reste que s'il fut un temp ou j'etais honteux de faire partie d'un peuple mineur, ii n'en va plus de meme maiîntenant Du moins ecartee l'Histoire, en tirera-t-il la

fierte de n'avoir pas commis les forfaits qui y conduisent"¹ („Preuves", nr. 14, april, 1952).

Marea viziune a istoriei contemplată de Căpitan apare și mai clară în „însemnări de la Jilava". Scrie el în acele întunecate momente:

„Caracteristica timpului nostru: Ne ocupăm cu lupta dintre noi și alți oameni, nu cu lupta dintre poruncile Sfântului Duh și poruncile firii noastre pământești. Ne preocupăm și ne plac victoriile asupra oamenilor, nu victoriile împotriva Diavolului și păcatului. Toți oamenii mari ai lumii de ieri și de azi: Napoleon, Mussolini, Hitler etc. sunt preocupați mai mult de aceste biruințe. Mișcarea Legionară face excepție, ocupându-se, dar insuficient, și de biruința creștină în om, în vederea mântuirii lui. Insuficient! Răspunderea unui conducător este foarte mare. El nu trebuie să delecteze ochii armatelor sale cu biruințe pământești, nepregătindu-le în același timp pentru lupta decisivă, din care sufletul fiecăruia se poate încununa cu biruința veșniciei sau înfrângerea veșnică" (pag. 59).

Așadar, Neamul românesc se va afirma masiv în istorie nu pe căile bătătorite de la subsolul pasiunilor umane, ci croindu-și, prin omenia sa, *drum propriu* pe înălțimile spirituale pe care sufletul lui le contemplă încă de pe timpul strămoșilor „traci nemuritori", aureolate apoi de credința creștină. Pentru această afirmare masivă în istorie, pe drum nou, a vrut Căpitanul să creeze „un mare tip de român", repudiind pe oamenii slabi, fără respirație lungă sau „căzăturile morale", care sunt gata să-și renege cre-

1. „Este adevărat că a fost un timp când ini-a fost rușine că fac parte dintr-un popor neînsemnat; acum nu mai simt același lucru. Cel puțin, Istoria dată la o parte, el își va găsi mândria de a nu fi comis cădășiile care duc la ea."

dința legionară pentru avantaje materiale sau arivismе de tot felul. Acesta este drumul luminos pentru un popor care vrea să fie cu adevărat creștin.

Dacă se cercetează chestiunea de aproape se poate vedea că, în fond, această concepție este împărtășită și de Nae Ionescu. Referindu-se la „iertarea creștină”, Nae Ionescu scrie:

„Creștinismul este religia milei și a iertării. Religia celor slabi deci? A sclavilor? A, nu! Ci mai degrabă a eroilor. A eroilor umili și anonimi; a celor care s-au înfrânt pe ei, a acelor care nu mai sunt ai lor, ci ai lui Dumnezeu. Cine nu mai cere nimic pentru el, e creștin. Cine nu mai există prin el, e creștin. Cine s-a omorât în trupul lui, în ambițiile și poftele lui, dar trăiește în spiritul și în legea lui Dumnezeu, acela e creștin. Înseamnă însă aceasta că un creștin nu există, nu cere nimic, nu vrea nimic, nu luptă pentru nimic? Deloc. El este, luptă și cere împlinirea legii lui Dumnezeu.”¹

Confruntând acest text cu citatele din conferința a IV-a reproduse mai înainte, privitor la *caracterul ofensiv și imperialist al națiunii*, care pare că respira voința de putere (CWille zur Kraft”) a lui Nietzsche, apare o evidentă disonanță. Și cum Nae Ionescu se mărturisește un profund creștin și crede, ca și Căpitanul, cu toată tăria în „învierea Mântuitorului”, trebuie redimensionat sensul acelor citate. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât Nae Ionescu - cum era și firesc - respinge teoria lui Nietzsche privitoare la creștinism.

Nietzsche - scrie el - a crezut că poate arunca suprema insultă creștinismului, considerându-l drept o morală a sclavilor. E o eroare; chiar dacă ea vine de la un om

1. Nae Ionescu: „îndreptar ortodox”, pag. 62, Wiesbaden, 1957, ediție îngrijită de D.C. Amzăr.

de netăgăduit geniu... De sclavi nu putea fi vorba atunci când se cumpănește structura intimă a Evangheliei; căci recunoașterea drepturilor la existență a durerii nu duce la luptă împotriva ei - e drept; dar nu duce nici la resemnare... Creștinismul primește durerea ca o realitate, dar nu o neagă, ci o VALORIFICA... Astfel, durerea însăși poate deveni izvor de nesfârșită bucurie, dacă ea îndeplinește un rost și își capătă un sens în încordarea noastră spre mântuire". (Op. cit., pag. 47-48).

Am reprodus, *in extenso* toate aceste pasaje, spre a se putea vedea mai bine că, în substanța ei adâncă, gândirea lui Nae Ionescu merge pe aceeași linie creștină ca a Căpitanului. Discordanța ce se observă între teoria „imperialistă” și „iertarea creștină” ar fi cam de aceeași natură ca aceea semnalată mai sus, când am comparat circulara Căpitanului cu „lupta necruțătoare pentru existență” și „țelul final al Neamului”.

Primul concept ne ține ancorati în miezul *realității*, unde trebuie să ne „apărăm sărăcia, și nevoile, și neamul” pentru a subzista; al doilea ne indică un țel sublim, dumnezeiesc, atrăgând expansiunea Cimperialismu! nostru”) pe linia verticală ce duce spre nepieritoarele valori creștine. Căci, dacă popoarele mici rămân handicapate pe terenul plat (orizontal) al materialismului caracterizat prin *cantitate*, în schimb, se pot verifica cu mai mult succes pe cel vertical, al spiritualității, unde se cere calitatea. Numai prin aceste două concepte juxtapuse se poate avea o viziune integrală a întregii realități, dând Mișcării Legionare o complexitate fascinantă.

Nu este exclus ca tocmai această complexitate să-1 fi atras pe Nae Ionescu spre „militanții revoluției naționale”, cum scrie el (vezi prefața la „Crez de generație”), mărturisind încredere deplină în durabilitatea Mișcării Legionare, asigurată prin „trăire intensă” și „moarte de martiri”.

Apropierea lui Nae Ionescu de Mișcarea Legionară a făcut să-i crească simpatiile atât în opinia publică românească, în general, cât și a studențimii în special. Cât de mare a devenit, în scurt timp, această apropiere se poate vedea din faptul că, în ziua plecării spre Spania, Ion Moța i-a lăsat în păstrare mai multe scrisori sigilate și adresate părinților, soției, copiilor, când vor fi mari, și Căpitanului, cu rugămintea de a fi înmânate numai în cazul morții sale. Poate această încredere și stimă deosebită au făcut pe cei care au editat documentele diplomatice secrete germane să noteze pe raportul ministrului, german la București, Fabricius, din 17 mai 1938, unde se anunța și arestarea lui Nae Ionescu, că el este „loçtiitorul Conducătorului Gărzii de Fier, Codreanu” („Stellvertreter des Fiihrers der Eiserne Garde, Codreanu”)¹.

Fără îndoială, cei care au făcut această notă au comis o eroare. Nae Ionescu a fost un sincer și mare prieten „din vremuri grele” al Mișcării Legionare. Dar niciodată n-a deținut calitatea ce i se atribuie în nota amintită. Mai mult: el proiecta noțiunea de legionar într-o lumină atât de pură, încât nu se considera vrednic de a fi chiar un simplu legionar. Ca unul care trecuse prin „lumea veche”, unde păstra încă multe legături, el se considera ca un om „pătat” și mărturisea, în gura mare, acest lucru, tocmai spre apălmui, cu pilda lui, atâția ariviști care dădeau din coate spre a-și face loc în primele rânduri, în loc să se țină „pe linia a doua”, cum recomanda Căpitanul.

Reversul simpatiilor atrase de Nae Ionescu pentru apropierea de Mișcare era ura camarilo-politicianistă și

1. Vezi: Document 1988/441055-056 reprodus în original în „Orientări pentru legionari”, nr. 12 din septembrie 1958.

pizma anumitor „prieteni ai legionarilor”. Voi releva un caz din categoria „prietenilor”, fiindcă mi se pare mai semnificativ în legătură cu poziția lui Nae Ionescu, raportată și la situația actuală.

Îmi amintesc cu tristețe de o răbufnire ranchiunoasă a lui Nichifor Crainic împotriva lui Nae Ionescu, pe când ne găseam închiși la Jilava (ianuarie 1934) după cazul Duca. Într-o noapte, fiind de planton amândoi în încăperea subterană din reductul central, denumită eufemistic „dormitorul doi”, unde am fost îngrămădiți toți cei care făceam parte din primul lot de arestați, a venit vorba de Nae Ionescu, despre care s-a aflat că fusese arestat. Cum a auzit pomenindu-se de acest nume, fața buhăită, de culoare pământie, a lui Crainic parcă a început să devină verzuie. A spus cu o acreală de pizmă coclita: „Acest om este un impostor! Toate ideile în legătură cu ortodoxia și problema națională cu care se împăunează, le-a luat de la mine. Acum, când îl văd că dă târcoale legionarilor, îmi produce scârbă. Este un tip periculos. Eu nu voi putea sta alături de el. Voi spune aceasta și lui Corneliu”.

Am rămas uluit și îndurerat. Nu bănuiam atâta ranchiună. M-am mărginit să spun: „Dacă a fost închis pentru cauza legionară, închisoarea va constitui o încercare și păcatele despre care se spune că le are se vor purifica prin suferință”. Apoi am schimbat vorba.

De „furarea ideilor lui Crainic” de către Nae Ionescu nici nu putea fi vorba. Un om ca acesta, al cărui creier în permanentă efervescentă scânteie risipind „idei originale” în toate ocaziile, nu avea nevoie să recurgă la limitatul bagaj de idei greoaie ale lui Crainic.

Și apoi chestiunea „ideilor originale” este foarte discutabilă: extrem de puține sunt, în istoria culturii, ideile cu adevărat originale. În mod obișnuit, originalitatea con-

stă mai mult în felul nou sau specific de prezentare a unor idei vechi.

În cazul nostru, însă, problema se simplifică și mai mult, dat fiind stilul de gândire și exprimare diametral opus al acestor doi rivali culturali. Între ei» deosebirea nu era numai de metodă, dar și de structură. Pentru Nae Ionescu, Nichifor Crainic trebuie să fi avut și el „incapacitatea de a se împăca - fie și numai teoretic - cu metoda sa de cercetare a întâmplărilor” (Op. cit, pag. 9). Și viceversa.

De altfel, această diferență se putea observa ușor atât în conferințele publice sau prelegerile universitare, cât și în scrisul lor cotidian de la „Calendarul” și „Cuvântul”. „Articolele d-îui Crainic - scrie Căpitanul - erau adevărate lovituri de tun care făceau ravagii în lumea antiromânească” („Pentru legionari”, pag. 411). Ele erau impecabile ca formă, dar se simțea truda grea cu care erau elaborate, pe canavaua unui număr restrâns de idei, devenite monotone prin repetiția lor. Erau gustate, dar și greu digerate.

Dimpotrivă: varietatea și efervescentă ideilor lui Nae Ionescu valorificate printr-o dialectică îndrăcită și unică în felul ei, conferă acestor idei un farmec deosebit. Proșpețimea de gândire le făcea să fie căutate ca „pâinea caldă”. Și acest fapt făcea să dospească nesecata pizmă a lui Nichifor Crainic.

Dar diferența nu se mărginește numai la acest aspect. Apropierea lor de Mișcare Legionară s-a făcut - cum s-a putut vedea cu trecerea timpului - din mobiluri deosebite, în caracteristica lui înfumurare, Crainic manifesta pretenția de a fi „doctrinarul”, dacă nu chiar „mentorul” Mișcării Legionare. Era o dovadă că el n-a înțeles nimic din fenomenul legionar.

De pe o poziție diametral opusă pornește Nae Ionescu. Cu luciditatea și onestitatea lui în gândire, el mărturi-

sește, chiar cu umilință, că s-a apropiat de Mișcarea Legionară spre a cunoaște și a trăi acest fenomen spiritual și politic românesc, unic prin originalitatea lui. Felul pătrunzător cum Căpitanul intuia esența lucrurilor și rezolva problemele cele mai complicate, îi stârnea uimire și admirație. Când privește doctrina legionară, Nae Ionescu a precizat, cu marea lui autoritate, că ea „se creează prin fapta de fiecare zi a Legiunii, așa cum se desprinde ea din hotărârea celui așezat de Dumnezeu în locul în care se poruncește”¹.

Gradul de sinceritate al acestor apropieri de Mișcarea Legionară s-a verificat urmărind traiectoria evoluției lor ulterioare. Lipsit de credință sinceră și tărie de caracter, Crainic a alunecat repede în rândurile adversarilor Mișcării.

Scrie Căpitanul aceste rânduri pline de amărăciune și dezgust:

„Mulțumesc lui Dumnezeu că mă pedepsește pentru păcatul meu punând, în aceste vremuri grele pentru noi, pe acest om, căruia eu i-am acordat prietenia mea și prietenia vitejiei și gloriei voastre, ca să mă insulte astăzi și să mă lovească în ceasul greu de acum, cu ciocanul în moalele capului, alături de grupa iudeo-cuzisto-liberalomasonă, în care toți vrăjmașii nației românești și-au pus ultima lor speranță” (Circ. pag. 47).

Cu totul alta a fost traiectoria evoluției lui Nae Ionescu: a stat în lagăre, în închisori, nu cu aer de om deprimat sau intrat în panică, așa cum am avut prilejul să constat la Crainic, ci cu seninătatea pe care o poate da numai o mare credință. *Trăia intens fenomenul legionar și*, prin exemplul lui, răspândea încredere, chiar când situația apărea disperată. Erau momente când, după concepția lui profund creștină, „durerea însăși poate deveni izvor de nesfârșită bucurie, dacă ea îndeplinește un rost și își capătă un sens în încordarea noastră înspre mântuire”.

Aceasta idee, transformată în atitudine în vremuri grele, Nae Ionescu n-a luat-o de la Nichifor Crainic, fiindcă acesta n-a avut-o. Iar în cazul că a avut-o, s-a codit să o trăiască.

De aceea, la un pătrar de veac de la asasinarea Căpitanului, când același nenorocit de Crainic preamărește „concepția pocită a bolșevismului” - cum o denumea el altădată - și denigrează „concepția integrală a spiritualismului”, împruscând cu „bale de venin” memoria Căpitanului și a tuturor Martirilor noștri, am găsit necesar să reproducem aici gândurile *filosoMui-martkîn* legătură cu fenomenul legionar, exprimate acum 25 de ani, în vremuri de cumplită prigoană.

Este un semn de omagiu și pentru memoria lui.

Constantin PAPANACE

NAE IONESCU
FENOMENUL LEGIONAR
Patru conferințe

CONFERINȚA I

România legionară nu este un fept simplu, d complex

Adică viziunea legionară a realității este o formula care cuprinde întreaga manifestare de viață, așa cum se încadrează ea în istorie. România legionară va fi o formă de viață politică, economică, spirituală, alta decât cea de astăzi. Punctul de plecare este istoria, Tot ce se întâmplă, se întâmplă în **timp** și spațiu, adică în istorie; teologii spun în veac. întâmplările curg în istorie, adică istoria însăși curge, fiindcă istoria trăiește sub o coordonată, anume a timpului, care este o continuă curgere. Filosofii istoriei cred că istoria curge încotrova, că are o direcție, un sens. Nu e de crezut că ea are un sens, după cum nici viața nu curge încotrova, ci duce la sfârșit, la moarte, început și sfârșit

Istoria nu se înșiră evolutiv (evoluția este o idee necreștină, nu anticreștină, introdusă în gândirea noastră în secolul al XIX-lea). Ea a căutat să găsească un sens vieții plecând de la un om, nu de la Dumnezeu. Istoria este o realitate necesară, dar și schimbătoare, deoarece și faptele care o constituie se schimbă. Asta înseamnă că tot ce se întâmplă în istorie, adică în timp și spațiu, este relativ. Atunci și întâmplările sunt relative, în înțelesul că nu reprezintă un sens în sine, nu se produc după o lege anumită. Mentalitatea creștină este o mentalitate realistă,

întrucât ea primește tot ceea ce este dat în chip normal. Lumea adică este așa cum este ea în chip normal, nu cum vrem noi să fie. Există deci un criteriu de apreciere, de măsură a faptelor, chiar în această relativitate a istoriei: *normalitatea*.

De pildă, un grăunte de grâu pus în pământ dă un fir de grâu, asta este normalul, nu un pui de găină, anormal. Anormalitatea înseamnă dezechilibru în așezarea firească a lucrurilor. Cum se stabilește normalitatea și anormalitatea? Normal înseamnă ceea ce este mai ales (frecvența). Tipul românului este între blonzi și bruni (șateni), acesta este normal. Normalitatea este și ea aproximativă. Conceptele cu care măsurăm normalitatea sunt instrumente aproximative. Ca să putem spune că un fapt este normal sau anormal trebuie, întâi, să fie ca fapt. Faptele istorice se grupează într-un anumit loc și timp - au un fel de aer comun, un fel de familie. Sunt mai multe fapte însă, și asta dă caracterul colectiv. Faptele se schimbă în raport cu timpul și aici stă relativitatea. Bunăoară, există și forma absolutistă de conducere a faptelor, dar și una democratică. Din faptul că există mai multe forme de conducere lumea crede că poate să aleagă; *fals*, pentru că formele acestea nu există în sine, ele fiind în funcție de un anumit timp, de anumite condiții istorice. Aici este relativitatea. Exemplu: să umbli în chiloți trebuie să fie vară, căci dacă este iarnă, lumea te crede nebun; așa și cu forma de conducere.

Când lumea este condusă de principii democratice e nebun cel care este absolutist (adică umblă iarna cu chiloți). Formele de viață sunt legate de un anumit timp și loc. În momentul, de exemplu, în care masele participă activ la viața politică, după placul meu, adică eu nu pot alege formele politice. Regele își dă seama că țara vrea un principiu autoritar. Altul era însă principiul autoritar

pe vremea lui Carol cel Mare, altul este astăzi. Principiul autoritar al Regelui nostru este cel al lui Carol cel Mare. Și anume principiul autoritar de astăzi este altul. Astăzi participă masele, aderă, nu delegă, ca în sistemul democrației. Exemplu: un alegător, întrebat pe cine votează, răspunde; Nu interesează pe cine, ci ce spune acela pe care-l aleg.

Fiecare moment istoric își are forma lui de viață, iar oamenii sunt legați de ea. Istoria este relativă față de timp, dar nu și față de oamenii care trăiesc într-un moment. Fiecare moment istoric reprezintă o formă istorică, obligatorie pentru oamenii care participă la ea.

În ce consta o formă istorică?

Renașterea, clasicismul sunt nume ce caracterizează forme istorice; o formă istorică cuprinde toată viața omenescă ce are diferite aspecte, elemente constitutive: feudal. Renașterea, lumea greacă, romană... Toate acestea la un loc constituie istoria la un moment dat, dar toate aceste aspecte au între ele o diferență particulară. Intre toate există, în chip normal, o legătură. De exemplu: nu pot fi ortodox dacă sunt capitalist, idealist sau nominalist în filosofie, individualist în etică, democrat în politică. Dacă sunt protestant nu pot fi decât așa. Există, deci, o corelație între elementele constitutive, într-un moment dat. Această corelație dă diagrama, profilul formei istorice. Deci, o formă istorică este o unitate organică, pentru că diferitele părți nu sunt puse la întâmplare, ci sunt legate într-un fel.

Se poate identifica o epocă istorică pornind de la un element constitutiv, adică totul prin parte, cu o condiție însă: epoca istorică să fie bine definită, să fie ajunsă la

normalitate. Formele istorice sunt succesive: se nasc și mor. Intre început și sfârșit există un moment optim. Ne trebuie o anumită înaintare în timp ca să putem identifica forma istorică din care facem parte.

Dar se mai întâmplă ceva: o epocă ce moare este co-existență cu una care începe. Cum putem identifica epoca ce moare și cea care începe? Aprecierea elementelor definitorii este o chestiune de artă personală. Există și elemente obiective.

17 mai 1938

CONFERINȚA A II-A

Faptele istorice

Faptele istorice se înșiră în timp, se grupează în anumite unități, înăuntrul cărora diferite elemente constitutive stau într-o strânsă corelație. Pentru fiecare element constitutiv și fiecare individ care face parte dintr-o formă istorică, aceasta este obligatorie, nu există cauzalitate și sens în istorie. Există forme istorice pure și impure. Cele pure se nasc acolo unde condițiunile istorice se suprapun cu cele geografice. O formă istorică apare, de obicei, în locul cel mai potrivit. Dar nu trăiește numai acolo, ci are tendința de a lua în stăpânire și alte locuri ce nu îi sunt proprii. De pildă: forma de viață a Greciei vechi a luat în stăpânire și alte domenii, ca Italia, Asia Mică, gurile Dunării etc. Aici a găsit alte condițiuni, alte posibilități de valorificare a existenței.

Nominalismul este o școală filosofică ce pune cuvintele sau numele la baza concepției noastre despre lume. Aceste concepții înlocuiesc realitatea. Pentru noțiunile: a intra, a ieși, a coborî, a urca, după cum se vede, românul are termeni deosebiți, pe când neamțul zice: untergehen, auf etc. Însominalismul stă la baza culturii noastre de la Renaștere până astăzi. Aceasta este o epocă științifică, tehnică, cu aplicații etc. Nominalismul s-a născut în Anglia, și anume la franciscani, și numai acolo se putea

naște, întrucât exista o tendință de abstractizare. Apoi, a început să cunoască și alte domenii, cu el s-a altoit pe un alt material ce nu era propriu. Așa s-a întâmplat cu liberalismul și democrația la noi. Democrația este o formă istorică. Ea în sine nu este nici bună, nici rea. Trebuie să ținem seama întâi unde a apărut. N-a prins la noi. Faptul că s-a născut în sud-vestul Europei și de acolo s-a întins în alta parte dovedește că sunt forme viabile. Putem însă noi să oferim elementele, condițiunile în care să rodească? Nu, căci nu avem condițiuni. Democrația a fost bună acolo, însă nu la noi. Nu tot ce este bun la ei este bun și la noi. În Anglia, de pildă, de la 10 până la 3 P.M., negustorii din Londra umblau cu joben, pe când la noi ar da naștere la ridicol.

Ce presupune liberalismul?

O mentalitate individualistă. Formele de viață reduse la individ. Unde s-a născut individualismul, s-a născut și protestantismul, care este o formă individualistă de trăire a lui Dumnezeu. Proprietatea, în Apus, era individuală, în Apus era formula: *jus utendi, fruendi etabutendi*. La noi nu este așa. De pildă, proprietatea rurală.

Iar acum câțiva ani ziarele au scris despre numărul membrilor familiei. Aceasta înseamnă că la noi proprietatea nu este un bun individual, ci familial, legat de forța de lucru a familiei. Raportul dintre bun și proprietar este altul la noi, țăranul nu este proprietarul terenului în sensul formulei romane, ci este slujitorul pământului. Nu există concepție individualistă în România. În 1933, când era criza, țăranul cumpăra teren agricol ca și când criza n-ar fi existat. La noi liberalismul nu găsea materialul necesar. Așa se explică de ce statul nostru este rău. Pentru

țăran, statul a fost simțit ca un vrăjmaș, pentru că lua, fără scrupule, impozite multe și, în schimb, nu da nimic. De exemplu, statul liberal are justiție. La baza ei stă o idee de drept, care este o idee abstractă. La noi, însă, oamenii nu ținneau seama de justiție, ci de dreptate. Exemplu: Ivașcu din Tătara, deși nu era de nimeni numit judecător, totuși împărțea dreptate țăranilor.

Iar acum câțiva ani ziarele au scris despre un popă din județul Tulcea care a fost arestat fiindcă împărțea dreptate. De ce se duceau țăranii la aceștia. Fiindcă aceștia reprezentau un prestigiu și o conștiință. Dreptatea este un element psihologie și nu abstract. Și țăranul trebuie să aibă încredere în dreptate. La noi, în loc de dreptate este legea, care este un aparat străin, adăugat pe deasupra. De aceea, țăranul consideră legea ca ceva dușman. Exemplu cu logofătul care a spus că el a avut dreptate, dar paragraful i-a mâncat capul.

Rin urmare, statul liberal la noi trebuia să lucreze în condițiuni extrem de grele. A fost obligat să împrumute. Critica statului liberal, făcută de junimiști, că nu trebuie să-l acceptăm, este o copilărie, căci chiar junimiștii au fost obligați să împrumute elemente liberale. Exemplu: Legea minerilor, a lui Carp, a meseriilor, a lui Nenițescu, care erau conservatori. De ce? Fiindcă erau obligați de necesitățile timpului. Toată lumea era liberală, căci, toți fiind capitaliști, și noi trebuia să fim la fel. Altfel deveneam colonie. Am intrat în formula liberală (1829); Țările Române au intrat în aria internațională, deci au împrumutat formula liberală, prin englezii care lucrau prin levantini (negustorii din Constantinopol).

Apoi, vin germanii, care înlocuiesc pe levantini prin jidani. Că noi n-am înflorit sub această formulă este o altă chestie. Nu ne putem izola însă. Chiar Germania nu se putea sustrage, deși avea o cultură mai bine definită, mai

bine exprimata decât a noastră. A existat, înainte de război, o Germanie capitalistă și liberală. O formă istorică, deci, se poate întinde și în țările unde nu găsește condițiunile proprii, dând naștere la forme hibride, improprii, impure. Așa a fost cu liberalismul în sud-estul Europei, deși a fost bun în Apus. O formă istorică întrebuințează elemente ce îi sunt proprii, atât la ea acasă, cât și în țările unde se întinde. Forma liberală, protestantă, capitalistă, individualistă, convine și spiritului iudaic. Așa se explică creșterea iudaismului în secolul al XIX-lea, prin capitalismul bancar. Capitalismul bancar înseamnă posibilitatea de a măsura orice bun prin ban. Banul este caracteristica economiei capitaliste, care nu consideră bunul în el însuși, ci în valoarea lui de schimb. Un român zice: Am cinci pogoane; jidanul zice: Am două milioane. Jidanii au trăit pretutindeni în forme de viață care erau ale lor. Ei se nășteau în forme istorice în care noi trebuia să ne acomodăm. Aici stă succesul lor în secolul al XIX-lea!

Formele istorice se succed fără să se cauzeze. Locul unde apar și chipul cum apar este un mister. Nu știm ce se va întâmpla după o formă istorică. Adoptăm o atitudine de așteptare. O formă istorică este o unitate organică. Ca și la organism, intervin cazuri de boală ce se numesc crize. Crizele, care sunt trecătoare și mortale, prin ce se deosebesc? Criză înseamnă schimbarea raporturilor dintre elementele constitutive. Avem o epocă ce este protestantă. Dacă este protestantă trebuie să fie capitalistă în economie, democratică în politică, individualistă în etică (democratică, parlamentară), raționalistă și idealistă în filosofie etc.

La un moment dat, apare în această lume un filosof care, în loc să fie raționalist și idealist este realist și mistic. El face oarecare vâlvă, adepți, școală. Concepția lui nu se încadrează în chip organic în realitatea istorică pe care

o reprezintă. Dacă el și școala dispar după câțiva ani, criza a fost trecătoare. Dacă el câștigă aderenți în diferite sectoare ale vieții și dacă există tendințe de corelație, înseamnă că avem de-a face cu o nouă formă istorică. De pildă: apare un curent antidemocratic în politică și un principiu de economie dirijată în economie, avem o criză totală (mortală). Acestea sunt elementele obiective, după care putem cunoaște forma istorică.

Pe la 1870 apare în Franța impresionismul în pictură. Tot aici se încadrează și literatura rusească. De ce? Pentru că a găsit teren. Atât impresionismul francez, cât și romanul rus reprezintă disocierea. Lucrurile acestea sunt foarte simple. În România lumea nu le înțelege. Până în 1933 noi puneam criza pe seama războiului; așa se explică aducerea partidului liberal la guvern. Criza era mai gravă însă. Începutul se făcuse înainte de război, iar după război s-a agravat.

19 mai 1938

CONFERINȚA A III-A

Profilul istoric al epocii

Să încercăm să stabilim profilul istoric al epocii în care ne aflăm. Plecând de la afirmația că orice moment istoric, privind o unitate organică, se poate defini printr-un singur element constitutiv, înseamnă că vom putea înfățișa profilul întregului moment istoric de azi. Epoca începută cu Renașterea, din punct de vedere al metodei de cercetare științifică, stă sub semnul metodei experimentale. Adică eu studiez un fapt singur și din aceasta pot formula o lege generală. Exemplu: a căzut un măr, Newton a scos o lege, gravitația universală. Legea aceasta este valabilă pentru toate corpurile care cad. Deci, plecând de la un singur fapt și formulezi o lege valabilă pentru o serie de fapte. Cu o condiție însă: faptul după care stabilesc o lege universală trebuie să fie caracteristic. Eu văd un grup de oameni pe care îi măsoar. Găsesc 1,65; 1,75; 1,82 metri. Constat că înălțimea variază. Nu pot spune că toți oamenii variază între 1,65-1,82 m. Văd mai mulți cocoși cu mai multe culori. Nu pot spune că toți cocoșii au mai multe culori. Pot fi și de o singură culoare. Deci, cu căderea mărului am stabilit o lege valabilă pentru enorm de multe fapte, deși a fost un singur fapt și, deci, în celelalte cazuri, plecând de la mai multe fapte, nu pot stabili o lege. Alt exemplu: toate lebedele erau soco-

tite albe, astfel că expresia lebădă albă era un pleonasm. Totuși, s-au găsit lebede negre. Explicația: sunt fapte caracteristice sau esențiale, sau fapte necaracteristice, adică neesențiale. Dintr-un fapt caracteristic se poate scoate o lege, pe când dintr-umil necaracteristic nu. Ce vrem să dovedim cu aceasta?

Metoda experimentală lucrează cu fapte caracteristice reprezentative. Este același lucru cu preocuparea etică de pe vremea aceea, care *căuta omul* caracteristic, care crea legea, adică istoria. De pe la sfârșitul secolului al XK-lea nu se mai lucrează cu metoda experimentală, ci cu cea statistică. Există o teorie ce vrea să explice ce este un gaz. Se spune că în lăuntru unei molecule de gaz sunt particule ce se mișcă pe linii arbitrare, fără regulă, anarhice. Toate aceste mișcări considerate în media lor dau molecula.

Alt exemplu: avem într-un vas bile mici de aceeași formă, unele albe, altele negre. Băgăm întâi pe cele negre, apoi pe cele albe și le amestecăm. Nu știm cum și pe unde umblă ele, dar, după ce le amestecăm mult, vedem că cele albe se amestecă în chip egal cu cele negre. Deci, la urmă s-a stabilit un fel de echilibru. Teoretic, se poate spune că există posibilitatea ca mișcând bilele albe să se separe de cele negre. Ce face bila, pe unde umblă, nu interesează. Fapt este că se amestecă.

Alt exemplu: aruncăm un ban cu cap și efigie (pajură). Cade o dată capul, altă dată pajura. Cu cât aruncăm de mai multe ori, diferența dintre numărul de căderi cu cap și pajură este din ce în ce mai mică. Și, continuând mereu, diferența dintre cap și pajură va scădea până la nulitate. Cândva cădea cap și pajură nu știm, dar cert este că diferența va fi mică. Acestea sunt întâmplări caracteristice, ce nu se mai leagă de un singur fapt, ci de o sumă de fapte la fel. Suma de fapte la fel se numește în știință *colectiv*.

Sunt fapte ce se leagă nu de întâmplări individuale, ci de colectiv, adică suma de fapte la fel. De exemplu: fiecare bilă își urmează drumul ei pe care nu-l știm, dar știm și ne interesează că la sfârșit totul ia un aspect cenușiu, care nu este o calitate a fiecăreia, adică în parte, ci a tuturor la un loc. Într-un oraș, în care se ține o statistică a sinuciderilor, pot stabili câte sinucideri vor fi în anul 'viitor. Cum se explică aceasta, căci sinuciderea este un act de voință individuală! Sinuciderea este un element individual al colectivului ce se cheamă București. Același lucru îl pot stabili cu nașterile, căsătoriile etc, care sunt funcțiuni ale colectivului București.

Colectivul acesta București este o ființă de sine stătătoare, nu numai în număr de oameni. Acțiunea noastră individuală nu este relevantă în colectivul din care fac parte eu. Eu vreau să mă căsătoresc, de pildă. Mai târziu mă răzgândesc. Se găsește altul însă în locul meu care se căsătorește, așa că fapta mea nu este relevantă. Faptele acestea se studiază prin statistică. Ea se aplică nu numai în politică, ci și în fizică, mecanică, matematică etc.

Ce este un fapt fizic? în genere, orice fapt este posibil de a fi măsurat. Ce înseamnă o măsură? Iau o lungime pe care o stabilesc ca unitate de măsură și văd de câte ori se cuprinde în obiectul pe care-l am de măsurat. Dacă măsori de mai multe ori, rezultatul diferă.

În fizică, teoretic și practic vorbind, măsurătoarea este valoarea medie a unui număr infinit de măsurări.

Deosebirea între metoda statistică și cea experimentală

Metoda experimentală ia un fapt reprezentativ și acesta impune legea. În metoda statistică o colectivitate impune legea individului. Lucrul acesta îl știa și Platon, care

spunea că un lucru din lumea sensibilă nu există decât în măsura în care participă la Idee, care era, după el, o existență cu adevărat reală, pe când obiectele, faptele pe care le trăim noi erau de mai puțină realitate. În măsura în care lucrul sau fapta participă la o Idee, în aceeași măsură lucrul sau fapta aceea există.

Un colectiv are o lege a lui. Iudeii se mișcă după legea lor. Individul va avea contururi mai precise numai atunci când se va comporta după legea colectivului din care face parte. Exemplu: se zice că Zaharia este român. Când este român? Adică atunci când se aseamănă foarte mult cu ceea ce noi numim român. Românul este tipul de om care se găsește în colectivul român. Individul se definește astăzi în funcție de colectivul din care face parte. Aceasta este deosebirea între Renaștere și vremea noastră.

Să vedem dacă aceasta schimbare ce se întâmplă în domeniul metodei este aplicabilă și în alte domenii. Ce se întâmplă în Renaștere când guverna metoda experimentală în domeniul religiei; de pildă, în același timp cu Renașterea apare Reforma. Ce este ea? Reforma se sprijină pe afirmația că Biblia și rațiunea omenească sunt suficiente pentru a da omului adevărul în materie de creștinism. Ea renunță la forma istorică religioasă de la Hristos și până atunci. Reforma este întoarcerea la origine, la izvor. Întoarcerea aceasta trebuie valorificată după rațiunea omenească, adică nu numai după Biblie. Cele ce se întâmplă în viața religioasă se întâmplă în toate reformele. Reforma nu atinge nici țările ortodoxe, nici cele catolice, ci numai pe cele protestante. În țările ortodoxe și catolice este o renaștere pentru religie. La protestanți este o criză religioasă. Anglicanii au venit acum câțiva ani la noi și au cerut să-i recunoaștem de creștini, adică să intre și ei în colectivitatea creștină, să recunoaștem că au și ei o ierarhie preoțească. Dar de ce? Ce-i jenează?

Care e deo sebirea între felul nostru a de a mai crede și al lor? Ei zic: Cu Biblia și rațiunea se poate înțelege ce a zis și a vrut Iisus. Noi spunem *nu*, numai Biserica este în stare să știe ce a vrut și spus Iisus. Biserica trebuie înțeleasă ca întreaga comunitate, toți credincioșii de la Hristos până azi, uniți prin iubire în timp și spațiu. Este ceea ce Căpitanul înțelege prin *ecumenicitate*.

După cum în știință metoda experimentală dictează, tot așa și în religie se recunoaște că adevărul religios este numai adevărul colectivității. (Adică se întâmplă în domeniul metodei științifice.)

Care este aspectul politic al mentalității instituite prin Renaștere?

Individul domină lumea, nu Dumnezeu. Individul este în centrul lumii. (Antropocentrism, nu teocentrism.) Noi, oamenii, ne naștem egali, avem o demnitate, aceleași drepturi. Societatea nu este decât creația noastră, voința noastră. Sa încheiat un fel de contract cu reguli..., adică la baza societății stă individul. Am încheiat un contract și dispunem de ceea ce se întâmplă. Prin ce? Hotărâsc cei mai mulți. La baza înțelegerii lumii stă voința individuală și nu voința națiunii în sens de colectivitate, entitate, sinteză, sumă. Democrația a vorbit de popor în înțeles de majoritate de voturi, ceea ce nu înseamnă voința națiunii.

Azi au apărut în lume forme politice noi: fascism, hitlerism, legionarism. Atât fascismul, cât și, mai ales, hitlerismul se sprijină numai pe națiune, națiunea luată nu în sens democratic, pentru că fascismul și hitlerismul nu au nevoie de voturi. Voturile de acolo, chiar și atunci când se recurge la vot, nu sunt voturi individuale. Acolo poporul este considerat ca unitate, iar oamenii care stau în

capul statului (în fruntea poporului) sunt considerați ca emanațiuni ale poporului, sunt ca națiunea. Hotărârea lor este prezentată a fi hotărârea întregului popor. De aceea, se zice totalitar, căci individul e complet topit în colectivitate. Se aleg și acolo de mai multe ori prin vot, dar votul are mai multe funcțiuni. Se rupe, într-un saț un pod. Se adună oamenii și satul alege pe cei ce trebuie sări repare. Alegerea este bună. Dacă însă ne-ar duce pe noi de aici în satul respectiv și ne-ar întreba pe cine să alegem să-l repare, n-am ști. Alegerea este valabilă când votezi în cunoștință de cauză. Asta înseamnă că lucrurile despre care am cunoștință de cauză le trăiesc prin experiența mea, le cunosc prin mintea mea. În logică, asta se cheamă concret și abstract. Statul este concret pentru noi, pentru țărani este abstract. Funcționează și în statul totalitar alegerea, dar cu alte rosturi decât în democrație. În statul totalitar se face numai pe baza concretului. De aceea există la ei autonomia comunală. Deci, în politica actuală hotărăște colectivitatea care este o ființă cu legile ei, individul supunându-se și împlinindu-i legile.

În viața economică, din epoca Renașterii și până la războiul mondial, a dominat liberalismul sau capitalismul, adică priceperea individului, munca și lupta lui. Dar azi? În toate statele apare principiul economiei dirijate. Statul se amestecă, nu dă voie individului să facă ce vrea. Statul este reprezentant al intereselor colectivității, hotărând activitatea individului. Așadar, peste tot domină colectivitatea. Totul este răsturnat în locul individului avem națiunea. Interesul individual (particular) trece după cel colectiv. Individul trebuie să se încadreze în legile colectivității, căci altfel avem o stare anormală, dezechilibrată, de boală în colectivitate.

21 mai 1938

CONFERINȚA A IV-A

Trădarea

1) Trădarea este ruperea din comunitate. Un individ se definește prin colectivitate, comunitate. Nu există adevăr individual absolut decât unul: adevărul comunității (de destin, de dragoste etc). A te rupe din comunitate înseamnă a nu mai vorbi, simți, gândi, lucra ca ea, adică a nu mai recunoaște singurul adevăr absolut, firesc, ca și ereticii. Deci, o anormalitate.

2) Nu interesează cauzele, intențiile trădării, nici chiar pedeapsa ei, căci fapta se definește prin ea însăși. Nu spun eu sau altul, nu impun eu sau altul o atitudine față de trădători, ci faptul în sine mă obligă să rup relațiile cu un individ care nu mai există. A lua contact cu el înseamnă a trăda cauza ta. Trădarea admite numai judecări de existență (constatare), nu de valoare.

3) Trădare și convertire. Convertitul pleacă dintr-o comunitate trecând în alta, pe când trădătorul rămâne izolat, suspendat. Mai mulți trădători nu pot forma o comunitate, căci la temelie comunității lor nu stă ceva pozitiv, ci o negație.

Națiunea

Secolul al XIX-lea este cunoscut ca secolul naționalismului, al statului național. Națiunea se bazează pe ideea de stat și de cetățean, pentru că statul nu este o realitate organică, ci e alcătuit din indivizi care locuiesc un anumit ținut, iară a avea aceeași origine, aceleași drepturi stabilite de legi pe care le conferă statul.

De exemplu: Constituția de la 1923 consideră statul ca o existență juridică. Toți locuitorii care alcătuiesc statul român sunt români. Deși nu sunt toți de origine românească, statul le conferă, totuși, anumite drepturi cuprinse în anumite legi. Constituția era, deci, o lege juridică, nu organică.

Secolul al XX-lea dă o altă interpretare națiunii și naționalismului. Naționalismul are un suport organic: poporul. *Ce este poporal?* Orice națiune este conturată numai relativ (teoria cunoașterii), tot așa și cu poporul. Poporul este o realitate organică: trăiește, crește, moare. Poporul este ca și un câine care știe, vede, cunoaște, dar n-are conștiință de sine. Câinele e subiect față de lumea înconjurătoare, pe când omul este și subiect și obiect, adică are și știință și conștiință. Între om și câine, deși sunt două realități organice, există totuși și această deosebire fundamentală.

Când un popor capătă conștiință de sine, încetează de a mai fi un popor și devine națiune, adică o realitate spirituală, cu conștiință de sine necunoscută. În trecut. O națiune, ca o colectivitate organică și spirituală, are anumite legi firești. Acestea trebuie realizate în formă optimă, căci nu se putea cădea la tranzacție în realizarea lor. Aceasta realizare a lor în formă optimă se cheamă ideal. O nație trăiește în timp și spațiu, în istorie, în veac. Cel mai mare cerc colectiv din care face parte omul este națiunea. Omul trăiește în mai multe colectivități: familia,

biserica, meseria etc. Biserica și națiunea la noi, ortodocșii, se suprapun. Pentru individ, deci, adică în istorie, națiunea este un absolut.

Națiunea având legi firești, acestea se impun așa cum sunt ele, după state, nu cum vrem noi. Adevărul în privința acestor legi nu e la noi, indivizii, ci în consemnul colectiv, în ceea ce gândește nația. De exemplu: unirea tuturor românilor era o lege firească, nu o dorință a oamenilor (motiv politic). Dumnezeu a făcut neamuri, toate cu o singură datorie, de a realiza legea firească pe care Dumnezeu a pus-o în ele. Rida talanților, căci astfel realizează pe Dumnezeu, în istorie, în veacul de acum, nu în cel viitor, când va fi o turmă și un păstor, realizând legea firească pusă de Dumnezeu, ca orice existența lăsată de Dumnezeu. Deci, o națiune trebuie să se realizeze în legile sale firești.

Fiecare națiune reprezintă un fel *ireductibil de existență*. De exemplu: trecerea de la un popor la altul este încă posibilă, *dar de la o nație la alta este imposibil* O nație poate să moară, dar nu se poate scMmba.

Caracterul națiunii: *ofensiv și imperialist* prin excelență, adică un organism care nu poate trăi decât în expansiune, viață, dinamism. S-ar putea obiecta: Care este poziția față de alte neamuri? Ireductibilitatea nației. »

a) Nu mă interesează pe mine, națiune vie în ofensivă, ci pe ele. Să se aranjeze ele, cum pot, cu mine.

b) Noi trăim în istorie unde este păcat, veșnică luptă, unde trebuie să ne cucerim dreptul la existență prin vrednicia noastră. (Dacă nu există dreptul de existență, am fi în acest caz îngeri, și nu sub păcat și în istorie!)

Aici este adevărata înțelegere a lumii în istorie. A pune altfel problema este o dobitocie, cei ce o susțin sunt sau proști, sau imbecili. Prin urmare, cel care vrea să-l realizeze pe Dumnezeu nu o va face decât cucerind în afară,

strângând de gât pe altul, deci națiunea este dinamică, este viața ofensivă și imperialista. Nu există, altfel spus, cuminenie și defensivă în naționalism, căci neamurile care se pun pe o astfel de temă, poziție, cad în robie. Un exemplu: orice formulă de viață culturală, politica etc. se naște în chip organic într-un anumit loc, dar ea tinde în chip firesc să ia în stăpânire locuri și nații care nu-i sunt proprii.

Concluzia logică

Orice formulă de viață a unei națiuni vii, în expansiune, are clientelă (tributuri), în mod fatal. Națiile clientelă sunt astfel forme hibride. Exemplu: cultura hibridă veche care s-a răspândit în Asia, Africa, Italia (de sud), malurile Mării Negre.

Deci, imperialismul unei nații este justificat întrucât realizează o formulă de cultură nouă, o formulă nouă spirituală. Altfel zis, imperialismul este justificat în măsura în care voiește să realizeze pe Dumnezeu, adică să reprezinte o nouă formulă spirituală de viață, nu să realizeze pe Diavol: mongoli, ruși, turci, austro-ungari, evrei, căci idealul tuturor celorlalte popoare fiind contrar nouă este contrar Dumnezeului nostru.

Rezumând până aici cele trei consecințe, prin naționalismul secolului al XX-lea se înțelege potențarea existenței în realități organice devenite prin conștiință de sine realități naționale care, în absolut, tind la identificarea națiunii cu Dumnezeu, prin realizarea completă a legilor lor firești.

Deci, naționalismul secolului al XX-lea pleacă de la popor, trece la popor pentru a ajunge la Dumnezeu.

Cuvântul lui Hristos este unul în cer, pe linia perfecțiunii, dar noi, oamenii, care trăim în istorie, îl înțelegem

deosebit, deci relativ, după națiunea din care facem parte, altfel am fi îngreri. Așadar, fiecare om trăiește cuvântul lui Dumnezeu în felul său, conform cu colectivitatea supremă absolută, în istorie, care este națiunea.

În lumea răsăriteană, exista un simț mai dezvoltat al realității, fapt care ne deosebește de Apus, unde domină simțul generalității, al abstractului. Deci aici, în Răsărit, există deja nuanțe în trăirea lui Dumnezeu. Dacă nația realizează pe Dumnezeu pe pământ, pe mine nu mă interesează decât Dumnezeul pe care-l trăiesc eu și nu ungerii, francezii etc. În Napoli aproape fiecare stradă are Madona ei, ceva al străzii; aceasta înseamnă necesitatea localizării, individualizării, naționalizării lui Dumnezeu.

Deci, eu sunt dator lui Dumnezeu numai în nația mea. Or, cum nația este cel mai important cerc colectiv în care trăiește omul în istorie, eu n-am decât un singur tribut de plătit în viață, față de Dumnezeu: prin nație. Dacă Dumnezeu nu este numai Dumnezeul meu, dacă nu este un Dumnezeu singular, ci este și al ungerilor, francezilor etc, atunci eu n-aș mai fi român, și n-aș mai putea plăti lui Dumnezeu tributul meu prin nația mea.

Despre constituție

Constituția presupune un regim politic. Regim constituțional: obligații reciproce. Doi factori: poporul și capul statului, între care se stabilește un raport (pact fundamental). Dacă este pace, viața dinlauntrul unui stat este exprimarea de voință de ambele părți și un acord perfect.

Înțelesul acesta este fals, nu-i obligatoriu. Prin constituția a ceva se înțelege felul în care acel ceva este constituit și cum funcționează el firesc. Cuvântul constituție

exprimă o stare de fapt firească și se poate aplica acest cuvânt când e vorba de un stat.

Legea poate fi înțeleasă în două feluri:

- 1) Felul general în care se întâmplă anumite lucruri;
- 2) Felul general în care trebuie să se întâmple anumite lucruri.

Deci, un înțeles de constatare și altul de normă, regula a întâmplării. Adică morala și dreptul, cu legile normative și științele naturii, cu legile care constată stările de fapt. Legile-norme sunt existențe deosebite, sau nu? Dreptul zice că există o autonomie a normei. Morala zice: Există o autonomie a valorilor morale. Dacă există legi-norme ca realități independente, atunci și constituția poate fi o învoială.

Legea de drept dă constrângere unui conținut moral. Dar normele juridice nu sunt realități autonome, ci concluzii. Deci nu există o știință a dreptului și a moralei ca știință, ci numai ca tehnică, fiindcă o știință nu se întemeiază pe corolari, pe concluzii. Deci, existența autonomă o au numai legile naturale, nu și legile normative. Deci, constituția, în înțeles de pact, este de două feluri: înțeles de existență, de voință firească și cum trebuie să fie.

Când creăm cu privire la noi o constituție facem ceva arbitrar, o formă care să nu se potrivească cu realitatea. Ca o constituție să fie bună, să fie expresia realității, nu pleci nici de la principiu, nici de la norme, ci trebuie să studiezi forma normală a statului.

De exemplu: constituția corpului omenesc, autonomia și fiziologia. Deci, constituția este starea de fapt a unui neam și nu o învoială între diferite părți.

Constituția nu trebuie să fie deci o normă, ci totalitatea formelor firești. Azi, mentalitatea juridică trebuie înlocuită cu mentalitatea organică. De la statul juridic până la statul organic este tot atâta distanță cât este de la Renaștere până astăzi.

EPILOG

SEMNIIFICAȚIA JERTFEI PROFESORULUI ' NAEIONESCU

Cuvânt comemorativ de
Constantin PAPANACE

.Nota: Am publicat: în acest „Buletin informativ” gândurile profesorului Nae Ionescu privitoare la multe probleme care se pun Mișcării legionare. Moartea. IUN prematură, survenită în condiții nelămurite, a secat acest izvor de adâncă gândire legionară. Dar, totodată, această nensoartă l-a sfințit și l-a dat țoală țăria pentru a-l pune în mișcare de acum și de mai târziu. Mișcarea legionară nu va uita niciodată semnificația jertfei profesorului Nae Ionescu.

Reproduceți cuvintele comemorative rostite cu ocazia morții lui și la o grea cotitură pentru Mișcarea legionară.

Ne-am strâns laolaltă, să ne reculegeți! câteva clipe pentru sufletul profesorului Nae Ionescu.

Profesorul Nae Ionescu a căzut în lupta pe reduta miorii legionare. Pierderea lui este imensă pentru întregul

Neam românesc. Cu el sa dus o Iunie de gânduri cum rai" se sălășluiește într-un cap omenesc atât de tor/aida bil organizat:, Buxele iui n ci au zăvorât pentru totdeauna un verb încărcat de vrajă... Pleoapele lui s-au lăsat grele peste acele priviri pătrunzătoare care au scrutat adânc pământul și cerul românesc. S-a stins un mare focar de atracție și educație socratică al culturii românești. *Iha;* din jertfa lui,, a țâșnit o imensă flacără care luminează calea destinului acestui neam în zilele tenebroase er ie străbatetn, când înlame urzeli pornesc clin toate ut ,>'• ?■ rele,

E plină de adânc înțeles jertfa profesf "uhu Nae Ionescu! El n-a fost din generația Căpitanului, Era mai vârstnic. N-a trecut, prin școala Frățiilor de Cruce Nn și-; \ făcut educația în cuib. N-a deținut vreun grad legionai Nu se legase prin jurăminte sfinte și nu purtase săcușorul. S-a apropiat circumspect de Mișcare. Drumul lui n-a .fost un drum obișnuit. N-a venit în Legiune din elan tineresc, fiindcă era în plină maturitate atunci când a apărut Legiunea. Nu l-a furat vreun val efemer al populari-tații,, fiindcă, prin statura lui, era ticălos de lucid. 'No K mânat, oportunismul politic, pe care totdeauna l-'a detestat, și aici vreun gând de a-și „face situații", A, tare. de atâtea ori, a refuzai să le primească, în sn>ecial după restaurație.

După experiența cu țărânișm.i.ij românesc, care a eșuat atât de lamentabil profesorul Nae. Ionescu a încero.t o mare deziluzie. Dar acest lucru nu i-a descurajat.

Dimpotrivă, a continuat să adâncească mai umil explorările lui făcute ani de a rândul pe tărâmul mateiii! și spiritual al obiditului Neam românesc. Atunci a va?,m el cum toate izvoarele de viața ale acestui Neam - pornite din adâncurile pământului și istorici românești ■ ■ fornv -azi marele fluviu al spiritualității și energiei legionare, ea re

curge când maiestos, când învolburat în matca adâncită printr-o viață de trudă și jertfă a Căpitanului. Cu aceasta, profesorul Nae Ionescu și-a găsit sensul existenței sale pe care atâta amar de vreme l-a căutat prin toate părțile minții lui cuprinzătoare.

De acum încolo, unicul lui gând va fi să propovăduiască adevărul, cu deplina mulțumire că a cunoscut și a înțeles pe Căpitan.

De matca acestui torent de nouă viață românească nu s-a îndepărtat nici o clipă. L-a urmat pretutindeni, prin beciurile poliției, în lagăre, în închisori, prin infirmerii murdare și cu cât a suferit mai mult, cu atât s-a îndrăgît mai mult de el.

Când însă a văzut că la cotitura zilelor de astăzi se sapă diabolic această matcă și se încearcă deturnarea curentului de nouă viață spre mocirla pestilențială a lumii vechi, plină de bube fizice și morale, pe care el le-a identificat atât de bine, s-a opus cu toată rezistența ființei sale. La temelia acestei rezistențe a căzut corpul său, ca simbol de jertfă pentru a se putea dura digul salvator.

În fața jertfei lui se apleacă smeriți legionarii să-și ia noi puteri de luptă. Ce vor fi înțeles din această impresionantă jertfă unii bieți intelectuali pretențioși și înfumurați, care cu greu pot găngavi un silogism de-al maestrului, puțin interesează.

Adevărata intelectualitate românească vede prin jertfa celui mai de rasă intelectual român, definitivă ei încadrare în spiritualitatea legionară.

Prin moartea lui Nae Ionescu, Mișcarea Legionară face un mare pas spre învierea Neamului românesc care, peste toate uneltirile și mișeliile întunericului, va învinge.

BEKLIN-AMALIENHOF

24 mai 1940

CUPRINS

Cuvânt introductiv.....	3
Conferința I	23
Conferința a II-a.....	27
Conferința a III-a	33
Conferința a IV-a	39
Epilog.....	45

Eu sunt dator lui Dumnezeu numai în nația mea. Or, cum nația este cel mai important cerc colectiv în care trăiește omul în istorie, eu nu am decât un singur tribut de plătit în viață, față de Dumnezeu: prin nație.

Dacă Dumnezeu nu este numai Dumnezeul meu, dacă nu este un Dumnezeu singular, ci este și al ungarilor, francezilor etc, atunci eu nu aș mai fi român și n-aș mai putea plăti lui Dumnezeu tributul meu.

Nae Ionescu, primăvara anului 1938